

- **Teksti:** Arto Huuskonen, tutkimusprofessori, Luke, Irene Kuhmonen, projektitutkija, Jyväskylän yliopiston kauppakorkeakoulu sekä Tuomas Kuhmonen, tutkimusjohtaja, Turun yliopisto, Tulevaisuuden tutkimuskeskus
- **Kuvat:** Tuomas Kuhmonen ja Luken arkisto

Emolehmäkarjojen vähentyminen Terveys-Suomessa heikentäisi mahdollisuuksia hoitaa perinnebiotooppeja laiduntamalla.

Terveys-Suomessa lihasta tulee luksustuote

Terveys-Suomessa punaista lihaa ja lihajalosteita korvataan kasvis- ja kalatuotteilla. Peltoalaa vapautuu rehuntuotannosta nautakarja- ja sikatalouden päätuotantoalueilla, mutta miten käy perinnebiotooppien hoidon?

Artikkelisarja Kotietu-hankkeessa laadituista Suomen kotieläintuotannon tulevaisuuskuvista on edennyt kolmanteen osaan. Tässä artikkelissa paneudutaan Terveys-Suomeen, joka syntyy kulutuskäyttäytymisen ja politiikan muuttuessa vahvasti terveysperustaiseksi. Kasvissyönti yleistyy ja oman kulutuksen terveys- ja ympäristövaikutuksia seuraavien ja mittaavien kuluttajien osuus kasvaa. Julkisen talouden kiristytessä myös kansanterveyden kustannusten merkitys kasvaa. Kansalaisia ohjataan terveellisen ruokavalion noudattamiseen vahvoilla ravitsemussuosituksilla, valistuksella ja joukkoruokailun niukkalihaisella tarjonnalla.

Punaista lihaa ja lihavalmisteita verotetaan samalla, kun kasvinviljelyn ja kalatalouden kehittämistä tuetaan.

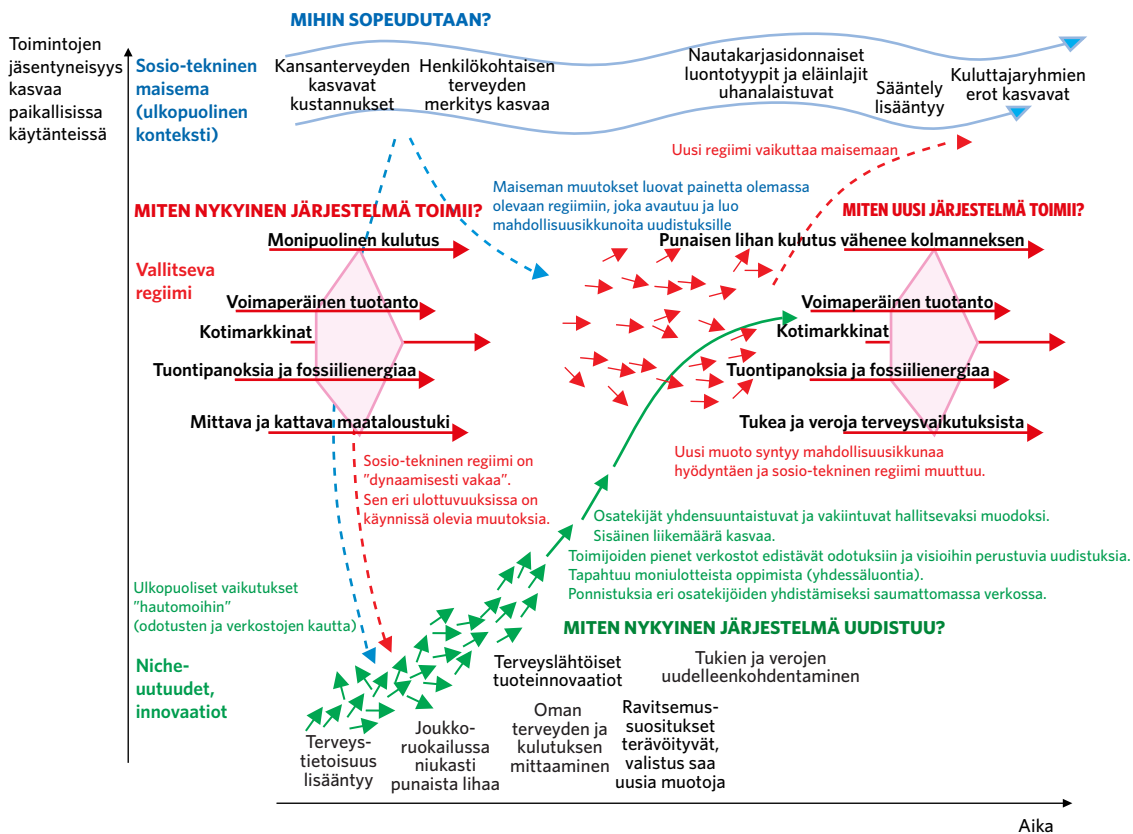
NAUDAN- JA SIANLIHANTUOTANTO JA KULUTUS VÄHENEVÄT

Terveys-Suomessa kasvava osa väestöstä korvaa punaista lihaa ja lihajalosteita kasvis- ja kalatuotteilla. Punaisesta lihasta tulee harvemmin nautittu ja hyvin brändätty luksustuote. Prosessoidun lihan kulutus vähenee tuoretta lihaa enemmän. Proteiinilähteet monipuolistuvat, kun uusia houkuttavia kasvituotteita ja kotimaisia kalajalosteita syntyy lisää. Punaisen lihan ja lihavalmisteiden kulutus vähenee keskimäärin kolmanneksen nykyisestä; puolet

tästä korvataan kasvisten ja puolet kotimaisen kalan kulutuksen lisäyksellä.

Tuotantomäärien osalta naudan- ja sianlihantuotanto alenevat kulutusta vastaavasti eli kolmanneksella, mutta siipikarjanlihan tuotanto ja kulutus säilyvät likimain nykyisellä tasolla. Peltoalaa vapautuu rehuntuotannosta nautakarja- ja sikatalouden päätuotantoalueilla. Osa vapautuvasta peltoalasta käytetään ravintokasvien, erityisesti valkuaiskasvien viljelyyn, osa metsitetään ja osa käytetään energiantuotantoon. Erityisesti soijapohjaisia tuotteita tuodaan runsaasti ulkomailta.

Kotimainen kalankasvatus laajenee markkinavetoisesti sekä kiertovetisilaitoksissa että merikasvatuksessa ja luonnonkalakantaa hyödynnetään tehokkaasti. Tällöin kotimaisen kalan tuotanto ja käyttö ihmisravinnoksi kaksinkertaistuu ja tuontikalan määrä säilyy ennallaan.

Terveys-Suomi: ruokajärjestelmän systeminen muutos.

MUUTOSPAINTEITA TERVEYS-SUOMESSA

Nykyinen monipuoliseen kulutukseen, voimaperäiseen tuotantoon, kotimarkkinoihin, tuontipanoksiin ja fossiilienergiaan sekä mittavaan ja kattavaan maataloustukeen nojaava ruokajärjestelmä avautuu muutospainteiden seurauksena ja muuntuu Terveys-Suomen järjestelmäksi oheisen kaavion kuvamalla tavalla. Terveys-Suomelle on tyyppillistä niin ikään voimaperäinen tuo-

Kotietu-hankkeessa arvioidaan Suomen kotieläintuotannon vaihtoehtoisten kehityspolkujen yhteiskunnallisia vaikutuksia. Vaihtoehtoiset tulevaisuuskuvat ovat Kasvis-Suomi, Ympäristö-Suomi, Terveys-Suomi, Huoltokyky-Suomi ja Kotieläin-Suomi. Kotietu-hankkeen ja tulevaisuuskuvi- en yleisesittely löytyy Nauta-lehden numerosta 1/2020.

tanto, kotimarkkinat, tuontipanokset ja fossiilienergia, mutta kulutuksessa ja tuotannossa tapahtuu siirtymää punaisesta lihasta kasvi- ja kalatuotteisiin.

Kulutusrakenteen muutoksen vuoksi alkutuotanto organisoituu uudelleen ensisijaisesti tuotannon rakenteen ja osin myös maantieteellisen sijainnin myötä, kun kasvituotanto keskittyy parhaalle viljelyalueille. Kuluttajien terveysvaikutusten kannalta vaikutukset ovat moninaisia. Myönteiset terveysvaikutukset liittyvät muun muassa aiemmin runsaasti lihaa ja lihajalosteita kuluttaneiden henkilöiden kulutustottumuksiin. Toisaalta koska liha kallistuu, kulutusmuutoksen terveysvaikutukset eroavat väestöryhmien välillä. Varakkaat syövät terveellisimmin ja monipuolisemmin, kun taas vähävaraisimpien kulutusta ohjaa edelleen vahvasti ostovoimarojoite ja halpa hinta – eriarvoistuminen voikin jopa lisääntyä.

Terveys-Suomi kohtaa aikanaan

uusia haasteita ja muutospainteita, jotka liittyvät muun muassa sääntelyn lisääntymiseen, kuluttajaryhmien välisten erojen mahdolliseen kasvuun (suuri- vs. pienituloiset) ja nautakarjasidonnaisten luontotyyppien ja eläinlajien uhanalaistumiseen. Naudanlihan tuotannon väheneminen kohdistuisi Terveys-Suomessa ensisijaisesti emolehmäkarjoihin, joiden laidunnuksen avulla hoidetuilla perinnebiotoopeilla on huomattava merkitys uhanalaisten ja harvinaisten lajien elinympäristönä. Nautojen laidunnus on laajojen kohteiden kustannustehokkain hoitotapa ja torjuu tehokkaasti alueiden umpeenkasvamista. •

Suomen kotieläintuotannon tulevaisuuskuvat -raportti on luettavissa kokonaisuudessaan osoitteessa www.utupub.fi/handle/10024/147943. Kotietu-hanketta toteuttavat Luke, Tulevaisuuden tutkimuskeskus Turun yliopistosta ja Jyväskylän yliopiston Kauppa- korkeakoulu. Hanketta rahoittavat MAKERA, A-Tuottajat, HKScan, Lantmännen Feed, MTK, Snellman, Salaoituksen Tukisäätiö ja Valio.